

LOVAS ILDIKÓ

A borítékolt gombolyag

Before/after [3.]

A macska bajusza mindig olyan széles, pontosabban a bajusz szőrszálai olyan hosszúak, mint az egész teste. És ahol befér a feje, ott befér az egész teste. Emiatt nem találkozott még senki beszorult macskával.

Fába szorult macskával.

A macskának a bajusza a GPS-e. Jár-kei büszkén a világban, magasra emelt farkokkal és biztos abban, hogy soha nem fog tévedni, hibázni, szégyenben maradni.

A macskának a bajusza a mindentudás egyeteme is egyben. Mert egyetlen tudás, ha biztos, eredményében és következményeiben megsokszorozódik, mindenné lesz. Ilyen például az a tudás is, amit egyes emberek tudni vélnek más emberekről. Az ő bajuszuk a közösségi háló, amely állítást az azonos című filmmel is ellenőrizhetik.

A macska bajusza és a közösségi háló a mindentudásnak olyan egyeteme, ahol nem kérnek diplomát, azonban biztos, hogy szégyenben sem marad senki, mivel a tudása megkérdőjelezhetetlen.

Emlékeztető: fába szorult macskával még senki nem találkozott.

Következtetés: A közösségi hálón megosztott tudás (testméretekről, erkölcsről, embertársainkra akasztott jelzőkről) még soha nem cáfolódott meg.

- Bagoly mondja verébnek, hogy tehetségtelen költő? A nagy fejről meg hallgat a profilja?

Ilyesmivel soha nem találkozhatunk, mert ez a természet és a közösségi háló törvényei ellen való.

„Néha úgy érzem, nem akarok már mindent elmesélni. Mintha csökkenne a vágy a történetben kuksoló titok megkaparintására. Mintha elillanna a szöveg nyújtotta érzéki élmény. Óvatoskodó lettem, tapogatózó. Az ébredéskor égnek meredő, a történet felé antennaként tapogatózó hajcsomóim, amikor megfésülésekre se jutott idő, húztak a szavak, csak egy korty kávé, hogy tudjam, ez már valóságos történet, nem álom. Nem hazudok: mire a számítógép zúgni kezdett, a gyomrom özszerándult a gyönyörűségtől.

De most ennek vége. Már nem akarok mindent elmesélni. Kompromisszumot akarok kötni. Régebben ezt a szót gyűlöltem a legjobban. Megalkuvásnak tartottam, a szöveg elleni támadásnak.

Mert kompromisszum nélkül sósak ugyan az éjszakák, de megvigasztal a reggel édes gyönyörűsége, amikor a szöveg megérinti a mellem. Alatta lapul a lelkem. Ezt nem akartam elárulni. Már nincs így. Kompromisszumot akarok kötni. Egy penelopéi pulóvert.”

A huszadik század utolsó évtizedében írtam ezt a történetet. Emlékszem azokra a reggelekre, a konyhakő hidegére, a kilátástalan szegénységre.

A minap egy izgalmas irodalmi rendezvényen vettem részt, ahol a hétvégi tüntetésre is meghívtak, a „nem tetszik a rendszer” nevet viselő, egyelőre még párttá nem alakult, de nagyon széles tömeget megszólító megmozdulás rendezvényére, tüntetésére. Miközben körbehordták a bécsit, aminek teste ernyedten lógott le a tányérról, kifejtettem, hogy soha nem jártam tüntetésre, inkább elfelé jártam, a tüntetésekkel ellenkező irányba.

A kilencvenes évek közepén sem voltál Belgrádban?

Nem voltam, mondtam zavartan, nem szeretem a tüntetéseket. Akkoriban ilyen szövegeket írtam, mint ez a penelopés. Ezt nem mondtam, hanem most teszem hozzá.

Ilyen szövegeket, mint ez is, ez az idézőjelek közé szorított történetet a penelopéi pulóverről, a kétségbeeséséről, a kilátástalanságról, az árulásról, szerelemről, barátságáról.

Ha amerikai lennék, sikerfilmeket gyártatnának a szövegeimből.

Persze ez a mondat így önmagában nem igaz, de vannak, akik nem igazán mozdulhatnak a szöveg szorításából.

„De hogyan kell ezt a történetekkel? Kifejteni nem lehet. Megsemmisíteni nem akarom. Csak éppen nem akarok mindent elmesélni. Mert attól félek, hogy üres maradok. Évek múlva arra ébredhetek, hogy nincs mitől lázas remegést éreznem. És talán éppen akkor, amikor mást már úgysem tehetnék, amikor annak jönne el az ideje, hogy lassan és ráérősen beballyagjak a szövegbe és ottragadjak, akár napokra is, fel sem állva a gép mellől – öreg emberek keveset alszanak, a telefonjuk se csörög –, akkor válok üressé. Ezért nem akarok mindent elmesélni. Tartogatni volna jó, akkorra hagyni ezt a lázas remegést, a fáradságot, a szavakat.

Apró gombolyagokat tekerni szavakból és elrakni őket egy vesszőkosárba, színik, vastagságuk szerinti csoportokba rakni őket. De csak a kifejtettből lehet gombolyagot csinálni, és én nem akarom kifejteni a mondataimat. Lehetetlen úgy írni, hogy ne váljék szöveggé, hogy a felhasznált szavakat gombolyagba tekerjem, s közben ne fejtsem ki a történetet. Miként nézhetek magamba, hogy meglássam, ez a hastáji feszülés vajon hány méter fonalat jelent a belek között, és vajon az is olyan okosan van elrendezve mint a bélrendszer, vagy – amitől félek – csak belém került húsz méter? És az mennyi szöveghez elég? És mennyi szó van húsz méter fonalban? És hogyan fog kijönni belőlem, ha mégse sikerül, hogy ne meséljek el mindent?”

Segít ezen a Hunyadi-féle keserűvíz. Az igaz, hogy engem sem kerül el, ami a nők jórészenek megkeseríti a mindennapjait, azonban ennek a keserűvíznek a hírért nem hallottam ezideig. Az irodalmi rendezvényt követő lágy őszi délelőttön a Gerbaud előtti emléktárgy-árusnál figyeltem fel rá, pontosabban a hirdetésére, a Magyar Szent Korona vármegyéi és a Fox Land Jamaica Rum között volt látható a 14x20-as, fémből készült tábla, amin két bájos, szőke lányka hirdeti egy létra és egy zöld üveg társaságában a gyógyhatású vizet.

Amikor hazaértem, rágugliztam, mert nem tudtam, mire hívja fel a figyelmet a két lányka, és céloim volt karácsonyra megvenni ajándékba – egyik barátom gyűjtő. „A szulfátos gyógyvizek (Hunyadi János és Ferencz József keserűvíz) jelentősége a betegségek megelőzésében és gyógyításában. Nagy sótartalmú gyógyvíz, két fő al-

kotója a keserűs és a glaubersó mellett sok élettanilag fontos makro- és mikroelemet is tartalmaz. Lehetőleg langyosan és éhgyomorral fogyasztandó (...)."

Innen tudom, hogy a kilencvenes években írt szövegemben írt gyötrődésre a megoldás a Hunyadi-féle keserűvíz, természetesen csak abban az esetben, ha jó válasz születik a korona és a rum vonatkozásában, nem könnyű, raszta kontra fasiszta, a huszonegyedik század magyarjainak ez a választása.

Csomagold be mind, ami volt (Nyugat, 1925.)

Itt az ideje, hogy megválaszoljam, mielőtt beleim közé zúdítanám a Hunyadi-féle keserűvizet (megvásárolható minden Tesco áruházban), mi az én GPS-em, ami alapján közlekedek a világban, mit tartok én bajszomnak, amitől nem leszek fába szorult magyar?

(...) „A hashajtó hatás, mely elsősorban a tömény sóoldat, másodsorban a nagy átmérőjű, nehezen felszívódó szulfátionokat tartalmazó sóoldat (nátriumsulfát = glaubersó és magnéziumsulfát = keserűs) jelenlétének a következménye. Vagyis ennek eredményeként olyan erős fizikai törvényszerűsége alapuló, az 'ozmózis' jelensége jön létre, amelyet a szervezet normális biokémiai folyamatai nem tudnak lefékezni, ellensúlyozni. A székrekedés (dugulás) tehát feloldódik.

A széklet lágyul annak következményeként, hogy a gyógyvíz a környező szövetektől testnedveket (vizet) von el. Itt szeretném hozzátenni, hogy nagyobb adagban, különösen az említett gyógyvizek ivókúra szerinti nagyobb mennyiségben történő alkalmazása esetén az egész szervezetre kiterjedő vízelvonás és egyéb jellemző általános hatásként pl. vérnyomásesés jön létre a vér besűrűsödése révén. De a máj, az epe, a hasnyálmirigy és vese működésében is lényeges, kedvező befolyásolás idézhető elő ilyen módon."

Az én GPS-em, mint macskának a bajsza, mint egyeseknek a közösségi háló, régi szövegeim újraolvasása és -írása. Remek és kegyetlen szórakozás szembenézni azzal, aki voltam. Bánataimmal, mik mára elenyésztek. Reményeimmel, melyek közül azok teljesültek, amikről még álomban is hallgattam. Harcos elkötelezettségemmel, amit akkoriban megköpdöstek. És amit ma is megköpdösnek, csak most többen vannak. Úgy értem, akkoriban, amikor ezeket a szövegeket írtam, a tőlem jobbra állók sercintették felém nyálukat. Mostanra már a tőlem balra állók is sercintenek.

Nem vagyok egy balfasz, nekem is eszembe jutott, hogy lehajolok, félrehajolok, bedőlök hosszan az avarba, s akkor egymás nyálában fröcsögnek és fürödnek majd, ez lenne olyan megoldás, mint egy macskabajusz, azonban lehetetlenség, ugyanis egyetlen kóruddá rendeződve ugyanazon az oldalon állnak. Nem ölelik egymást, háttal állnak. Hátukat vetik egymásnak.

„Nem tetszik, hogy egyre szarabbul érzem magam a hazámban."

Ha járnék tüntetésre, mint ahogyan nem járok, ez alól kivételt csak 2000 szeptemberében tettem október 5-vel bezárólag, mint kertvárosi háziasszony forradalmár, talán elmentem volna. Különösen, mivel a vacsorát követő finom és izgalmas irodalmi beszélgetést követően egy bécsi illetőségű kiadó közölte, hogy az országban, amelynek fővárosában a hajó kikötött, fasizmus van, és mindenki, aki itt van, de mindenki menjen el tüntetni vasárnap.

Azonban nem járok tüntetésre, ez alól még egy egzaltált állapotban lévő osztrák miatt se tehetek kivételt. Ha megtenném, Thomas Bernhard emlékének szentelném a lépteimet.

Ha kifejteném, meg is köveznének.

„Csak a felhasznált szavakból lehet gombolyag. A felhasználatlanokból készült neve motring. A motringnak – ellentétben a gombolyaggal – ismerni a súlyát. Persze, tudom magam is, hogy ez lenne a megoldás: egy évre 15 darab 5 dekás szómotring. Ha 70 éves koromig élek, 600 darab szómotringra van szükségem ahhoz, hogy halálom pillanatáig írhaszak. Azt már könnyű kiszámítani, hogy az 3000 deka szó. Csak azt nem tudom, hogy minden szó ugyanannyi grammot nyom-e. A sárga és szomorú szavak vajon nehezebbek-e?”

Csak a már felhasznált szavak az izgalmasak. Ebben akkoriban még nem lehettem biztos, de mára egyértelművé vált. És arra is magyarázatul szolgál, hogy miért nem tehetek kivételt. Nem arról van szó, hogy nekem tetszik a rendszer. Kétségtelen, hogy vannak dolgok, amik tetszenek és vannak, amely dolgok nem tetszenek.

Ezzel a saját hazámban is így vagyok, de Amerikával is.

Nem tetszik a rendszerben az, hogy az elvált apáknak immár több joguk van, mint az anyáknak, vagyis ez a visszájára fordított feminizmus. És tetszik a rendszerben Amerika Kapitány. (Amerika Kapitány megszületése kendőzetlen politikai üzenetet tartalmazott. Egyesítve mutatta fel a szuperhősök színpompás megjelenését és az amerikai hazafias nacionalizmus szellemét. Andrew és Virginia MacDonald véleménye szerint Amerika Kapitány, a fehér bőrű, szőke, kék szemű tökéletes ember karakterének megalkotása Amerika válasza volt Hitler „tisztá faj” ideológiájára. John Shelton Lawrence és Robert Jewett véleménye szerint Amerika Kapitány nem csak az „amerikai polgári vallás” megtestesülése, de Jack Kirby Kapitánya tökéletesen beleillik a zsidó hiedelmek gölem-képebe is, mint mesterséges, varázserővel bíró teremtmény. Christopher Knowles *Our Gods Wear Spandex* című könyvében Amerika Kapitányt azon messiás típusú szuperhősök közé sorolja, akiket a tudomány hozott létre. A második világháború évei alatt, akárcsak más kiadók több népszerű szuperhőse is, mint például Superman vagy Wonder Woman, a náciellenes harc szimbóluma volt. A háború után az ellenség már nem volt ilyen tisztán körülírható és meghatározható. Akárcsak szuperhős társai, Amerika Kapitány is elveszítette kitalált világa kormányának támogatását, törvényen kívülé vált, hogy így megvédhesse a tisztességes polgárokat nemcsak a bűnözőktől, hanem akár a korrupt politikusoktól vagy vállalatoktól is.)

Nem vagyok másként az anyaországgal sem, ha használhatom ezt a kifejezést, amit még soha nem vettem a számra. Anyaországom rendszerében nem tetszik nekem, hogy miután nem találnak azon a címen, ahová be vagyok jelentve, leemelik a számlámról a pénzt, ha nem fizetem ki a súlyadót az autóm után. Szerintem ez megsérti a jogaimat. És tetszik a rendszerben az, hogy végre egy költő is lehet úgy parlamenti képviselő, hogy nem bélyegzik meg, hogy pénzért csinálja és eladta a lelkét a politikának.

Ugyanakkor nem tetszik a saját hazám rendszerében, hogy előfordulhatott, hogy a nagyapám miatt, akit tizenhét évesen besoroztak és honvéd egyenruhájában meg sem állt Berlinig, én nem kaphatom vissza a boltunkat, viszont törvényesen is fasisztának nevezhetnek. És tetszik, hogy ez nem maradt így.

Emiatt aztán anyaországnak neveztem, életemben először azt az országot, melyhez nyelvem és kultúrám kötött, a lelkem nem.

Néztem az osztrák kiadót, ahogyan remegő kezében forgatja a mikrofont, megértettem a lelkének az állapotát, használt szavak vannak az ő gombolyagjában is, csak mivel nem találkozott az értelmükkel úgy, mint errefelé sokan, egzaltáltabb a kelleténél, és visszaél egy irodalmi rendezvény adta helyzettel.

Ha fordított előjelű lett volna az egzaltáltság, úgy értem, ha egy író mondott volna kéretlenül egy imát, akkor elhagytam volna a hajót, mielőtt sorra kerültem volna a felolvasásban.

Nem bánó jelleggel, éppen csak Szabó Magda híve vagyok, ezzel együtt pedig tisztelője a farkaskutyáknak, nyolcvan feletti úriasszonyok testén megjelenő bátorságnak és a céltudatos (író)nőknek. A magyar irodalom Sophia Lorenjének.

Egy nemzet, melynek Anthony Queen az Attilája.

Az én GPS-em fába szorult meggyőződésem arról, hogy a műveltség és ízlés elegendő az irodalomhoz.

„Nincs, aki segítsen. Senki nem tudja megmondani nekem, hogyan fejtsem föl a történeteim szőfonalát úgy, hogy közben megmaradjon a szöveg, de a szavak – színek, illatok szerinti formás gombolyagokban – visszakerüljenek a lelkembe, hogy ha egy reggel történet nélkül ébredék, akkor ott legyenek bennem, nem hosszú fonal formájában a beleim között, de apró kerek formában, a mellem alatt, ahol a lelkem van. Szógombolyagok feszülnének egyre öregedő melleim alatt.

Nyomoztam én ebben az ügyben, nem hagyom magam, mondhatom, utolsó erőmmel küzdök a megmaradásért, a fönmaradásoméért, élni akarok, nem csak írni, hogy amikor aztán már nincs mit, rádöbbenjek, hogy nem is éltem. Értik ugye, a problémámat, nekem most mást kellene csinálnom, csak ez a kényszer a beleim között, ez nem hagyja, hogy másként legyen, és itt a baj, mert ha életem végéig elegendő a szövegfonal, akkor nem is veszem majd észre, hogy nem éltem rendesen, de ha nem? Ha üresen ébredék egy reggel? És nem lesznek emlékeim?”

Akkoriban, amikor ezt a szöveget írtam, azt hittem, kitalált történetekkel átseghíthetem magam az időn. Nem tudhattam, hogy két dolog van, amin nem segíthetünk: az idő és az irodalom tárgya.

La Casa de Thomas Bernhard 1984.

Az történet velünk valahol útközben, hogy nem vettük észre, de elveszítettük – mi is, ahogyan a többi európai nép – az időt és a tárgyat.

Nem olyan nagy cucc, csak tudni kell bánni a helyzettel.

„Tehát, nyomoztam én ebben az ügyben – a fonal ügyére gondolok – hogy is nettem volna, hisz tele vagyok félelemmel, de minden sokkal bonyolultabb. A múltkoriban az történet, hogy olvasni kezdtem egy verseskönyvet: *Már maga sem tudta, mióta hordja táskájában a rózsaszín borítékot. A levél más-más részleteit nagyította ki a reggeli indulás vagy éppen a villamos kényszerű ácsorgása, amikor a csiga lecsúszott a vezetőkről.* És itt kezdett bonyolultabbá lenni minden, talán éppen ekkor kezdtem el félni, hogy üressé válok, kezdtem úgy érezni, hogy nem akarok mindent elmesélni. Mert az jutott eszembe, hosszú idő után magam jutottam az eszembe, hogy régen, már nem is emlékszem, hogy mennyire, talán tíz éve, vagy még több, elképzeléseim voltak és terveim, vágyaim és céljaim.”

Egy örült diktátor elrabolta az időt – A különleges kapcsolat című filmben használja a brit miniszterelnök több alkalommal ezt a jelzöt a koszovói helyzet kapcsán – és ezzel együtt az irodalom tárgyát is, legalábbis én ezt éreztem. Az időt az élet tölti ki, ha nincs idő, akkor élet se, akkor nincsenek emlékek és nincs tárgya az irodalomnak.

A tárgyvesztés a meglelés után kezdődik, pontosabban azzal a felismeréssel, hogy hőseink ugyan mindent el szeretnének mesélni, de erőfeszítésük hiábavaló.

„Nagyon megijedtem. Nem is attól, hogy már nem vagyok, de attól, hogy azelőtt voltam. Mert eszembe jutott, hogy mielőtt megismertem Gruber Emmát, Hajnal Elzát és a többi hősömet, azelőtt csak én voltam, rózsaszín borítékokba csomagolt szavaimmal, amelyektől vártam, várhattam valamit. És akkor, ahogy ott ültem kezemben a verseskönyvvel, az is belém hasított, hogy ha egyszer üres leszek, nem lesznek történeteim, akkor mi lesz velem? Ott fogok ülni emlékek és élet nélkül. Világosan láttam azt a valakit, aki én voltam, és sorra jártam a város papírboltjait, rózsaszín borítékot keresve. Akkoriban még nagyon divatosak voltak a naplementés, őszi avarban taposó párokat mintázó piros-sárga, meg a halvány rózsaszín, lányosan selymes tapintású borítékok, és a Sarah Kay-félék, de nekem egyik se kellett, csak a kemény tapintású, egyszerű rózsaszín, talán olvasmányélményeim miatt. Tatjana szépséges keménysége és Anna halálos, szerencsétlen butasága, meg Mrs. Dalloway *majd én magam*-ja. Az életre való várakozás hideglelős, idegborzoló érzése. Ehhez kellett a rózsaszín borítékok. És most, hogy ez eszembe jutott, már arra is emlékszem, miért van Anyáméknál a fiókokban annyi szakadt rózsaszín boríték, mindenféle papírfecnyel, szakadt szélű lappal.”

Amikor felolvastam a szöveget, elhagytam a hajót. Kicsit töprengtem a beszélgetés és a felolvasás közti rögtönzött előadáson, amiben a bécsi kiadó részeltetett. Azon gondolkodtam, hogy megértem az érzéseit, de menjen a picsába ezekkel a részletekkel, amelyek előadása közben azt felejt el...

De lehet, hogy nagyon igazságtalan vagyok, mert tüntetett Karintiában, amikor egy bizonyos, azóta autóbalesetben elhunyt politikus hatalomra jutását követően le akarta zárni a kishatárforgalmat. Ehhez csatlakozott a cigány népvándorlás megakadályozásának mondata, amitől szavazói nem kevesebben lettek, hanem sokasodtak.

Közép-Európában vigyázni kell a részletekkel és az országokkal.

A végén majd oda jutok, hogy nincs ugyan jugó-nosztalgia, de azért énekeljük el együtt a *Lipe cvatu* című örökzöldet.

És akkor a közösségi oldalak hirtelen megbolydulnak, rángatják bajszukat a macskák.

A hajót elhagyva kicsit elméláztam ezen a lehetőségen: mi lett volna, ha felállok és bácskai, de büszke angolsággal elmondom, hogy mit gondolok a viselkedéséről. Sértőnek találok, hogy felhasznál egy irodalmi rendezvényt, és ha fordítva volna, úgy értem, ha ugyanennyire kizárólagos volna, de jobbról állna, azonnal elhagynám a hajót. Így viszont előadom a *Lipe cvatu* című örökzöldet, bizonyítva: a nemzeti kizárólagosság ellensége vagyok.

Ami igaz.

Ugyanakkor a nemzeti önostorozás ellensége is vagyok.

Ami igaz.

És nagyon utálok, ha e két állítás bármelyikét bizonyítanom vagy cáfolnom kell. Az én GPS-em fába szorult meggyőződéseem arról, hogy a műveltség és ízlés elegendő az irodalomhoz.

Ettől remélem, hogy nem leszek fába szorult magyar.

Ami nem kis teljesítmény az elmúlt negyvennégy évvel a hátam mögött ebben az országban, ahol felnőttem. A nevére nem térnék ki, nem karakterszám után fizetik az írásaimat.

„Mi történhet ezek után? Félek. Hát ezért érzem úgy, mintha csökkenne bennem a vágy a történetben kuksoló titok megkaparintására. Mert nem tudom, mennyi titkot fejthetek még fel, mennyi szó van bennem, hány méter fonal kígyózik bennem. Biztosan tudom, mióta beleolvastam abba a verseskötetbe, azóta bizonyosnak érzem, hogy üres leszek, hiszen eszembe jutott, hogy régen voltam. Én voltam. Rózsaszín borítékokba csomagolt érzéseim voltak. Lábam volt, amivel fáradhatatlanul jártam a papírboltokat, és lelkem volt, meg fejem, amivel terveztem, vágyakat, elképzeléseket gyártottam, és sárga meg lila bársonykák közt ültem a fűben a Városháza előtt 1984-ben. Nekem tudnom kell, hány méter történethez vannak még szavak bennem, mert én már nem gondolom, hogy szép az élet, viszont értem, pontosan tudom, hogy mit miért cselekszenek azok, akik bennem laknak, a léteimet tekintik örökös albérletüknek, én csak az ő életüket ismerem, ha előbb fogy el a fonal, mint én meghalok, akkor az üresség kettőbe fogja tépni a testem.

Dubrovnikban kaptam a szüleimtől hatéves koromban egy bőrtáskát. Az akkoriban divatos egészen hosszú szára lehetetlenné tette, hogy méltóságteljesen viseljem, bármennyire lerövidítettük, a térdemet verdeste, de én ragaszkodtam hozzá, az első naptól kezdve, ahogy megláttam, semmi mást nem kívántam, csak azt a táskát, olyan kitartással és makacs akarással, hogy megvették nekem, tíz évvel előbb, mint igazán hasznát tudtam venni. (Hasznát? Hiszen egy zsebkendőnél és lapos pénztárcánál egyéb nem is fér bele.) Dubrovnikból hazaérkezve Palicsra villamosoztunk, a nyitott kocsiban én a vállszíjat szorongattam, hogy fölcsalogassam a táskát a térdem környékéről. Anyám megsimogatta a fejem, és azt kérdezte, tetszik-e nekem a táska, „igen, ez tetszik”, válaszoltam, utalva arra, hogy azokat a piros műanyagból készülteteket – nekem való méretük ellenére – gyűlölöm.

Ha majd üresen ébredek, az életem helyett egy rózsaszín boríték meg egy palicsi villamosozás emléke múlatja az időmet.

Ha nem sikerül – és eddig nem tűnik másként – kompromisszumot kötni, és fölfejtetni a történetek szavait, hogy gombolyagba tekerve a mellem alatt őrizzem őket, akkor ez a két emlék is elég lesz.”

Emlékszem arra az időre, amikor ezt a szöveget írtam. A kilátástalanságra, a hidegre a lakásokban és az ovikban, arra, hogy enni mindig volt mit, tyúkok kapirgáltak az udvaron, a Magyarországra emigráltak mindennapjait is vajdasági disznók és csirkék húsa tette szebbé, konyháikban szilvalekvár és szilvapálinka, kétliteres savanyú paprikás üvegekben fürdöttek a szemesbors szemek, kukucsáltak a tursija nevű savanyúságból a különféle hozzávalók. Akárcsak itthon. A bombázásig még legalább három évnek kell eltelnie.

A magány és szomorúság még annál is nagyobb volt bennem, mint a jövőnélküliség, a jelen valóságatlansága és a múlt hamissága.

Újra kell értékelni, újra meg kell keresni az időt és a tárgyat. Használt anyagból dolgozni, de nem a régi szabásminta alapján.

„Még el kell mondanom a gombolyag és a motring közti különbséget. (...) A már felhasznált fonal súlya és hossza viszont megváltozik, ezt tudja mindenki, aki fejtett fonalból próbált ugyanolyan pulóvert kötni, és ez a szavak esetében sincs másként. Ha már egyszer használtam azt, hogy „sárga csillám”, akkor abba belerakódott minden érzés, gondolat, remény; hogy ettől könnyebbé vagy nehezebbé vált-e ez a két szó, csak akkor tudnám, ha lemérhetném, de nem tudom fölfejtetni az egyszer már megírt szöveget. Viszont megírás előtt se mérhetem le, mert nem tudom, hány méter fonal van bennem, így a fonalon csüngő szavakhoz se juthatok hozzá.”

A macska bajusza mindig olyan széles, pontosabban a bajusz szőrszálai olyan hosszúak, mint az egész teste. És ahol befér a feje, ott befér az egész teste. Emiatt nem találkozott még senki beszorult macskával.

Ilyen egyszerű ez.

Vagy ahogyan a mindenki számára szeretett vidéken mondják: bajusz kell a magyarnak, me' ha nem, akko' odacsinyálunk!

